

Месечен преглед од следењето на Поглавјето 23 - Правосудство, борба против корупцијата и темелни права - септември 2017 -

I ПРАВОСУДСТВО

Независност

Прибе го објави вториот експертски извештај

Кон средината на месецот, експертската група на Европската комисија, предводена од Рајнхард Прибе, го објави вториот извештај за системските проблеми со владеењето на правото во Република Македонија.

Во овој извештај се поздравуваат започнатите реформи во областа на правосудството, при што се укажува на потребата од инклузивност и транспарентност на овој процес. Воедно, во извештајот се упатува како на неопходноста од соодветно планирање, така и на потребата да се избегне непотребно одолговлекување на долгоочекуваните реформи.

Експертите уште еднаш потенцираат дека не запрела контролата и злоупотребата на правосудниот систем од страна на мал број судии на моќни позиции, кои и натаму продолжиле да вршат притисоци врз нивните помлади колеги, и кои преку преку својата моќ да ги именуваат, оценуваат, дисциплинираат и разрешуваат колегите од пониските рангови врз нив вршат притисоци заради остварување на одредени политички цели.

Во извештајот се посочува дека е нужно да се реформираат постапките за дисциплинирање и оценување на судиите, но истовремено се изнесува и позитивна забелешка дека и покрај злоупотребите нотиран кај мал број судии, мнозинството од судиите ја спроведуваат правдата на чесен и правичен начин. Во таа смисла, се нагласува дека и покрај тоа што новите власти се овластени, но и должни да преземат одредени дејствија против оние судии кои ја злоупотребиле нивната положба, не е препорачлив генералниот реизбор на судии од причина што однесувањето на судиите во никој случај не може да се смета како нешто универзално, а „чистката“ во судството би можела да биде политички злоупотребена. Оттука, се повикува на целосно почитување на начелото на поделба на власта, со тоа што судиите кои се под политички влијанија би биле подложени на ефективни етички и професионални правила, а таму каде што има докази и основани сомненија за сторен криминал од страна на судиите да се спроведат соодветни постапки во коишто ним им било изречена трајна забрана за какво било практикување на правото.

Извештајот опсежно се осврнува и на Судскиот совет, при што се наведува дека Советот не ги исполнува своите должности за да обезбеди независност на судството, и истиот носи голема одговорност за несоодветната распределба на предмети. Експертите искажаа и загриженост дека позицијата член на Советот како редовна функција со полно работно време предизвикува одвојување на судиите од реалноста во правосудството. Воедно, се нотира непреземањето какви било мерки од страна на Советот во насока на повторување на постапките за разрешување на одделни судии, како мерки за извршување на пресудите на Европскиот суд за човекови права со кои била утврдена повреда на членот 6 од Европската конвенција поради неправичноста на постапката.

Додека моделот на Судскиот совет се остава да се дефинира со Стратегијата за реформа на правосудниот сектор, експертската група во принцип предлага длабинско преиспитување на неговата улога и разгледување на можноста за одговорност на неговите членови. Истовремено, се повторува дека е потребно постојниот систем на мерење и оценување на перформансите и учинокот на судиите кој е базиран врз квантитативните критериуми да биде заменет со нов систем кој ќе биде фокусиран врз квалитетот на правдата, со што би се намалила можноста за манипулации а разрешувањето на судиите би била крајна мерка кон која се прибегнува само во исклучителни ситуации.¹

Повторно оценување на работата на претседателите на судовите

Судскиот совет на Република Македонија ја извести јавноста дека на продолжението на 262-та седница одржана на 20 септември 2017 година биле донесени одлуки по поднесените барања за повторно оценување на работата на претседателите за 2015 и 2016 година. Судскиот совет ја исклучи јавноста кога се одлучуваше за оценувањето.²

Непристрасност

Неопходно преиспитување на АКМИС системот- препорака на вториот извештај на Прибе

Во гореспоменатиот втор експертски извештај на групата на Прибе, експертите ги изразија нивните сомнежи за кредибилноста на АКМИС системот за распределба на предметите, со посебен акцент

¹ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/2017.09.14_seg_report_on_systemic_rol_issues_for_publication.pdf

² http://sud.mk/wps/portal/ssrm/sud/vesti/90a377ec-4d35-4bb7-975b-8635d4dd0597/lut/p/z1/tVPRbtMwFP0WHvLo2Int2OEtMLqQ0JVpBBq_VHbipmZLnCVesvH1uBIS6gotaOAXy9I55557zzUUcA1FKOdTS2dsK-8uxDJJrkkBPH36ANfXKQoywmeXX_8FBFG4JdDwGW04h6wypN0PovzHENxmv8ZCijK1nVuB4vBjtptmtsADQ9VgDpbatfKAI16cCZAKZKYMVOCUmEKiFIMplwqgBNMK1JViKZsL9eVpolFingsZZmAVEmP3qoUSIU5wCiNK8ViFKsj-8f-9vbRb06GfvBPAMS58YlZJcShxvGEF1AY1YRT2YQo5BGmOOYJJTHhLin2CWat77uGotdb3es-fOh9sDvnuuF1gAIOTVNYW1vf6bCOTYB-RdnZwcH1IRIWvnn209lqPmPe2bulZvw6vpn76YxGTzBvbd_4Xbr5y2y8wLMKz-Y3i15Y4bT8Ff2_8uyF8otzy-VzNF_v70Xmf5htnX70Ef6LL-Z14375dun3o5NuB0y7tXD9R9SuyRuOnwy43S4dVbRuNhdvrkCxGL_5S6inKXv1Hb5HYgg!dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/?urile=wcm%3Apath%3A%2Fsovet_mk%2Fsud%2Fpocetna%2Fvesti%2F90a377ec-4d35-4bb7-975b-8635d4dd0597

на неговото функционирање во Основниот суд Скопје 1. Според нив, можно е истиот да бил манипулиран на повеќе начини, и тоа: 1) прераспределба на „неподобни“ судии во други оддели кога треба да се распределуваат чувствителни предмети; 2) заминување на боледување или друг вид отсуство во периодот на распределба на такви предмети од страна на судиите кои сакале да избегнат притисоци; 3) можност разликите во постапките кои се водат по стариот и новиот ЗКП да бидат користени за да се олесни манипулацијата на системот, како и 4) злоупотреба на системот преку директен пристап на овластени лица, како претседателите на судовите. Со оглед дека никогаш не бил спроведен темелен надзор врз функционирањето на АКМИС системот, експертската група предлага да се пристапи кон таков надзор, без политички мешања, и по потреба со учество на меѓународни институции и претставници, кој надзор би имал за цел утврдување на евентуално сторените противзаконски дејствија.

Врховниот суд повторно ја одложи јавната седница за случајот „Монструм“

Врховниот суд на Република Македонија уште еднаш ја одложи јавната седница за случајот со повеќекратното убиство кај Смилковското езеро, од причина што не биле исполнети условите за одржување на јавната седница. Поконкретно, Судот објави дека добил известување од еден од затворите дека немале можност за транспорт на еден од обвинетите од казнено поправната установа.

Јавната седница претходно беше одложувана неколку пати, со различни оправдувања како ненадејни боледувања на судии и слично. Седницата е закажана за 3 октомври 2017 година.³

Уапсен Игор Југ за кого постојат сомнежи дека бил предводник на групата насилници во Собранието на 27 април 2017

Во центарот на Куманово беше уапсен Игор Југ, еден од насилниците кој влезе во Собранието на 27 април годинава, откако извесно време тој не им беше достапен за органите на прогонот. Притоа, нему му беше одреден притвор поради неговото учество во крвавите настани во македонското Собрание во „крвавиот четврток“ каде беше облечен во црна маица на која се наоѓаше симболот на хрватската проусташка организација „ХОС“.

³ http://www.sud.mk/wps/portal/vsrm/sud/vesti/2cd7b8a6-da7c-43b2-9a74-56f9c37e8bec!/ut/p/z1/rVJdT8lwFP01e2x6HWPtHgsZllpEYcL6QrquQJV1g5Wh_nrlk4lGwOB9u8n5uOfmYI7nmBvR6JWuwjRi4_aUh4uwHwRA7-CeTp46wGlgdBoxgJig2SlAvweYn-Y_Y465NLaya5xW-2yj5aJ49aDe5x5UpVTWCA8aVVvtgS9zklERolwQjYJW5qNikAC1w2UkW0TRTMmjXiV1jtOL0LNzAY_3wy_DwPH5OUjqLMiXxXjQI8CS-KbN6KM_Zu6HjVYHnJhyV7iXT_6YYPDD4VuIYftKh5Pyk9vwSvnhuY64EuqX7ZYz15TSWPVm8fxquKE_d2oO1q5e4Vdl22WJZ5fRK2KpKcTd2Q-Og-o383oYbosZrT-BHnt5Vkl!/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/?urile=wcm%3Apath%3A%2Fpublic_mk%2Fsud%2Fpocetna%2Fvesti%2F2cd7b8a6-da7c-43b2-9a74-56f9c37e8bec

Информацијата ја потврдија од МВР, од каде истакнаа дека приведувањето за него го побарале од Основното јавно обвинителство на 16 мај во врска со настаните од упадот во Собранието⁴.

Инаку, Игор Југ се сомничи за кривичното дело „учество во толпа што ќе спречи службено лице во вршење на службено дојствие“ казниво по чл.384 ст.1 од КЗ на РМ.

Неколку дена пред неговото апсење, српскиот разузнавач, Горан Живаљевиќ, кој исто така беше во Собранието за време на протестите на 27. април го посочи Игор Југ како човекот кој требал да го убие лидерот на СДСМ, Зоран Заев.

Кривичниот суд му определи мерка притвор на градоначалникот на Пустец, Едмонд Темелко

Основниот суд Скопје 1 соопшти дека Кривичниот совет на одделението за организиран криминал и корупција при истиот суд, постапувајќи по предлог на СЈО за определување мерка притвор против обвинетиот Едмонд Темелко, на нејавна седница одржана на 25 септември 2017 година, веднаш по прием на предлогот во судот, донел решение со кое го уважил предлогот на СЈО и на обвинетиот му определил мерка притвор во траење од 30 дена сметано од денот на неговото пронаоѓање и лишување од слобода, а поради постоење на причините предвидени во член 165 ст.1 т. 1 од ЗКП.⁵

Тој еднаш веќе беше приведен, но потоа и ослободен од Судот. Апелациониот суд на 21 јули 2017 година донесе одлука да му се одземе пасошот на Темелко со обврска еднаш неделно да се јавува во Кривичниот суд. Некои медиуми пренесоа информации дека МВР веќе го привело Темелко, но за тоа нема потврда од Министерството.

Темелко е еден од осомничените на Специјалното јавно обвинителство за кривични дела против изборите и гласањето. Во случајот „Титаник“, СЈО отвори истражна постапка за низа изборни нерегуларности (злосторничко здружување, повреда на избирачкото право, повреда на слободата на определување на гласачите, уништување изборен материјал и злоупотреба на средствата за изборна програма) поврзани со локалните избори во 2013 година. Во февруари 2013 година, кога беше презентиран случајот пред јавноста, обвинителката Фатиме Фетаи рече дека лицата опфатени во истрагата го искористиле влијанието и на локално и државно ниво создале група за вршење кривични дела, за да овозможат победа на одредена политичка партија на изборите.

⁴ <http://fokus.mk/vfrnhymvr-potvr-di-deka-igor-jane-e-uapsen/>

⁵ http://www.sud.mk/wps/portal/oskopje1/sud/vesti/9deab79e-33e5-47b4-bb97-67bd8b090c7f/!ut/p/z1/rVJdT8lwFP01e2x6hbf2j4UMEEWiMMf6QtqtgyrrBpSh_nrlK4lGwOB9u8n5uOfmYl7nmBvR6KWwujji7faUB4tg4PtA7-CeTp-6wClgdBYygljg5BRg0AfMT_OfMcc8M7a2K5zWe7nW2aJ89WC3zz2oq0xZlzo1M5qD8JcCUIChdpt1UE-kT6SMiQoIDKnEkLISHHUqzOd4_QidHlu4PF--GUYOD4_B0mdBfmymAz7BFgc3XQYfWxNmPtho9UBx6balu7lOz8mGP5w-BZi1LnS4aT89Da4Un50riOuhPpls-HMNaUyVr1ZPP-Xqjjh1nbcGy_dvcKukDZFhecXUesyLmn7HZmP7gMa9CQ9zloyobtpglwbYA!!/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/?urile=wcm%3Apath%3A%2Fpublic_mk%2Fsud%2Fpocetna%2Fvesti%2F9deab79e-33e5-47b4-bb97-67bd8b090c7f

Кривичниот суд ги одби барањата на Груевски и Мијалков за враќање на пасошите

Кривичниот совет на одделението за организиран криминал и корупција при Основниот суд Скопје 1 го одби барањето на поранешниот премиер Никола Груевски да му биде вратен пасошот како неосновано. Груевски останува без пасош и има забрана за издавање нова патна исправа, за преминување на државната граница, а привремено му е одземен и дипломатскиот пасош.

Решението, како што соопштуваат од Судот, било донесено на затворена седница, а против ова решение странките имаат право на жалба во рок од 3 дена до Апелациониот суд во Скопје.⁶

Кривичниот суд одби да му го врати пасошот и на поранешниот директор на тајната полиција, Сашо Мијалков. И неговото барање судот го оцени како неосновано.

Со оваа одлука на Судот, остануваат во сила мерките на претпазливост – Мијалков да се пријавува еднаш неделно во судот, како и привременото одземање на патната исправа за преминување на државната граница и забрана за издавање на нова патна или друга исправа.

СЈО бараше притвор за Груевски за случајот „Титаник“, но Основниот суд Скопје 1 му одреди мерки за претпазливост. Мијалков и Груевски се првообвинети во случајот „Таргет - Тврдина“.

Кривичниот суд ги издвои прислушуваниите разговори од доказите во „Топлик“, „Тендери“ и „Тортура“ како незаконски прибавени и неупотребливи во постапките

Советот за оценка на обвинителен акт на Основниот суд Скопје 1, кој постапува во оценка на обвинителен акт на СЈО за предметот „Тендери“, постапувајќи по барањето за издвојување од списите на предметот на незаконски прибавен доказ дадено во приговорот против актот, а по службена должност, донесе решение со кое се издвојуваат од списите на предметот доказите телефонски разговори како доказ прибавен на незаконит начин и со кршење на правата и слободите утврдени со Уставот на Република Македонија.

Истото решение со исто образложение Советот го донесе по предлог на одбраната во предметите „Топлик“ и „Тортура“.⁷

⁶ http://www.sud.mk/wps/portal/oskopje1/sud/vesti/a989cceb-90ec-4747-9a51-e3d889b003ca!/ut/p/z1/rVJdT8lwFP01e2x6YYO1j4UMEEWiA8f6QrpSoMq6AWUov97yZKJxYPC-3eR83HNzMMczl2o9EpYXRixcXvK2_N2PwiA3MMDiZ87wCllYQygCjESR2g3wPM6_kvmGMujS3tGqflldtoOc_fPNgfFh6UhVTWCA8qtbfaA0EJlVJliiKSKAiDEFHRaiDlLwihGYAvxVmvIHqB06vQyaWA5_vhl2Hg-PwSJHUW4ZfFeNaLgU2jRouRp-aYuR9WWWh3x1BS73L08_mOCwQ-HbyGGrRsdauXju_aN8sNLHXEI1K_bLWuKYWx6t3i2b9UxQk3d6PuaOXuFXaNtFkWeHYVtcynOfE_kDI1HIG_m5HjZJk_nZP8JHidogg!/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/?urile=wcm%3Apath%3A%2Fpublic_mk%2Fsud%2Fpocetna%2Fvesti%2Fa989cceb-90ec-4747-9a51-e3d889b003ca

⁷ http://www.sud.mk/wps/portal/oskopje1/sud/vesti/a989cceb-90ec-4747-9a51-e3d889b003ca!/ut/p/z1/rVJdT8lwFP01e2x6YYO1j4UMEEWiA8f6QrpSoMq6AWUov97yZKJxYPC-3eR83HNzMMczl2o9EpYXRixcXvK2_N2PwiA3MMDiZ87wCllYQygCjESR2g3wPM6_kvmGMujS3tGqflldtoOc_fPNgfFh6UhVTWCA8qtbfaA0EJlVJliiKSKAiDEFHRaiDlLwihGYAvxVmvIHqB06vQyaWA5_vhl2Hg-PwSJHUW4ZfFeNaLgU2jRouRp-aYuR9WWWh3x1BS73L08_mOCwQ-HbyGGrRsdauXju_aN8sNLHXEI1K_bLWuKYWx6t3i2b9UxQk3d6PuaOXuFXaNtFkWeHYVtcynOfE_kDI1HIG_m5HjZJk

Апелациониот суд Скопје дозволи прислушуваните разговори да се користат како доказ во предметот „Триста“

Кривичниот совет на Апелациониот суд Скопје соопшти дека по одржана седница на 18 септември 2017 година, а во врска со предметот познат во јавноста како „Триста“, оформен по поднесен обвинителен акт против обвинетиот Ѓ.П. од С, донесена е одлука со која тој ја уважи жалбата на Специјалното јавно обвинителство.⁸

Прислушуваните разговори кои јавноста немаше можност да ги слушне досега, ќе бидат докази во судската постапка во случајот „Триста“. Апелациониот суд Скопје со својата одлука мериторно одлучи и го одби предлогот на обвинетиот Ѓ.П. од С. од списите на предметот да се издвои аудио запис од телефонски контакт, како доказ прибавен на незаконит начин, со образложение дека наведениот доказ претставува доказ прибавен на законит начин и како таков може да се користи како доказ во предметната кривична постапка. Воедно, со тоа е преиначена одлуката на Основниот суд Скопје 1 Скопје со која истиот доказ е издвоен од списите на предметот како доказ прибавен на незаконит начин.

Ова е втор случај на предмет од СЈО за кој Апелациониот суд одлучува позитивно по барањето на СЈО бомбите да станат докажен материјал. Пред речиси два месеца судиите на овој суд ги прифатија бомбите како доказ во случајот познат како „Шамари во Општина Центар“ во кој обвинет е поранешниот премиер Никола Груевски кој преку неговиот сопартиец Миле Јанакиевски нарачува насилство за градоначалникот на Центар, за време на протестите во 2013 година. Тогаш од опозициската ВМРО-ДПМНЕ реагираа дека Апелациониот суд поткликнал на политички притисоци од новата власт, а од судот образложија дека прифаќањето на бомбите не е нешто ново и е веќе воспоставена судска пракса. Како пример за тоа го дадоа случајот „Шпион“ во кој како доказ на судските рочишта беа користени нелегално прибавени материјали.

Компетентност

Одржани четвртиот и петтиот состанок на Советот за реформа во правосудниот сектор

На четвртата експертска средба членовите на Советот ги дадоа конечните и конкретни забелешки во насока на подобрување на содржината на Нацрт-Стратегијата и Акцискиот план и им препорачаа на Работната група и Министерството за правда да почнат со нивна јавна презентација, заради

[nZP8JHIdogg!!/dz/d5/L2dBIS9nQSEh/?urile=wcm%3Apath%3A%2Fpublic_mk%2Fsud%2Fpocetna%2Fvesti%2Fa989cceb-90ec-4747-9a51-e3d889b003ca](http://www.sud.mk/dz/d5/L2dBIS9nQSEh/?urile=wcm%3Apath%3A%2Fpublic_mk%2Fsud%2Fpocetna%2Fvesti%2Fa989cceb-90ec-4747-9a51-e3d889b003ca)

⁸ http://www.sud.mk/wps/portal/asskopje/sud/vesti/07942c21-c9fb-44ae-992a-5c03637e3ba6!/ut/p/z1/rVLJbslwEP2aHC0PWZ2jQSylpagNKYkvyDEJuCVOICa0fH3NqVKrAhWd20hvmTd6mOEEM8VbueJaVopvzJ4yf-EPXRfIPTyQ6LkLtA8BmYUuOb_g-TnAcACYnee_YlaZULrWa5zW-2wjxaJ8s6DZLy2oK5FrXS1o80ZLCyAIXVvYHSTCikOuy3MUhjZHngDHD4Lcybh_OquFXOLOKvT8UsDT_fDLUDB8dgmSGovgy2I6GgRA437Ho-TJnlZw1bmBxyralealOd_TDD64fAtxNi70eGsfHTn3yg_vtQRUOL5ut0yappSKZ2_a5z8S1WMsL2b9CYrcy_XayRVUeHkKmpdxixVpPA6dh_RsJeRw6wo56T5BLdCx4!/dz/d5/L2dBIS9nQSEh/?urile=wcm%3Apath%3A%2Fpublic_mk%2Fsud%2Fpocetna%2Fvesti%2F07942c21-c9fb-44ae-992a-5c03637e3ba6

запознавање на пошироката јавност со овие нацрт-документи и овозможување простор за предлози, забелешки и дополнувања од сите заинтересирани страни во процесот на нивно финализирање.

Советот даде препорака, по завршувањето на овие активности, да се продолжи со постапката за усвојување на Нацрт - Стратегијата со Акцискиот План, на транспарентен и инклузивен начин.

Советот за реформа на правосудниот сектор отвори и неколку значајни прашања кои имаат за цел да ја вратат одземената правда на граѓаните, и во следниот период ќе предложи сериозни мерки и дејствија до Владата на Република Македонија со кои ќе се врати довербата на граѓаните во правосудниот систем.⁹

На петтиот состанок беа разгледани Предлог - законот за амнестија, Предлог- законот за изменување на законот за Судски Совет на Република Македонија и Предлог –законот за укинување на Законот за советот за утврдување на факти и покренување на постапка за утврдување одговорност за судија. Советот ја прифати идејата за носење на овие закони и заклучи, Предлог-законот за амнестија повторно да биде разгледан од Советот бидејќи истиот сеуште е на увид на јавноста и не се исклучуваат дополнителни промени врз основа на евентуално добиени забелешки и сугестии.

Во рамките на состанокот на членовите на Советот за реформа на правосудниот сектор се отвори и прашањето за т.н. „политички монтирани случаи“. Размислувањата на членовите во Советот беа во насока на донесување на пропис со кој ќе се уреди ова прашање како и наоѓање на решение за начинот со кој ќе се утврди дали некој случај на кривично гонење ќе претставува предмет на повторно отворање на судскиот процес.¹⁰

Одржана јавна презентација на Нацрт - стратегијата за реформа на правосудниот сектор со Акциски план за периодот од 2017-2021 година

Работната група за изготвување на Нацрт-стратегијата за реформа на правосудниот сектор при Министерството за правда во Охрид одржа работна средба при која беше презентирана Нацрт – стратегијата за реформа на правосудниот сектор, заедно со Акционен план.¹¹

Министерот Саљиџи истакна дека Владата има цврста одлука и политички консензус за одлучни реформи во правосудството. Претседателката на Работната група, проф.д-р Ана Павловска – Данева ја претстави суштината на Нацрт-стратегијата, потенцирајќи ги клучните и конкретни насоки за реформа на правосудниот сектор. Притоа, независноста и непристрасноста, унапредувањето на квалитетот на институциите што го сочинуваат правосудниот сектор, одговорноста, ефикасноста и транспарентноста, беа наведени како водечки принципи при создавањето на овој стратешки документ.

⁹ http://www.pravda.gov.mk/novost_detail.asp?lang=mak&id=1383

¹⁰ http://www.pravda.gov.mk/novost_detail.asp?lang=mak&id=1392

¹¹ http://www.pravda.gov.mk/novost_detail.asp?lang=mak&id=1384

II БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈАТА

СЈО го објави четвртиот извештај за својата работа

Специјалното јавно обвинителство (СЈО) го објави четвртиот извештај за нивната работа, со кој се информира дека во текот на последните шест месеци биле заведени дури 142 нови предистражни постапки, од кои 49 биле формирани по сопствена иницијатива, а 93 предмети биле формирани врз основа на пријави на други подносителите. Според презентираниите статистики, во моментот обвинителките и обвинителите работат на вкупно 99 предистражни постапки.¹²

Според извештајот, новите предистражни постапки се однесуваат на незаконското следење на комуникациите, како и незаконитости во врска со финансирањето на медиумите, злоупотреба на средствата за финансирање на изборна кампања, разни злоупотреби на постапки за јавни набавки, даночно затајување, перење пари, разни коруптивни дејствија и разни злоупотреби на службена положба и овластувања и финансиски истраги. Треба да се има предвид дека дел од нив се отворени и пред овој извештаен период, а дел од нив во овој период преминале во фаза на истраги.

Специјалната јавна обвинителка Катица Јанева во извештајот потенцираше дека и во наредниот период ќе продолжат активно да работат. Таа истакна дека целта на СЈО е и во идниот период да отвара нови истраги и да презема законски дејствија во насока на истражување на кривичните дела во нивна надлежност. Покрај тоа, акцент ќе биде ставен и на преслушување и обработка на аудио фајловите и отворање на нови предистражни постапки.

Јанева потсети и дека во извештајниот период биле поднесени 18 обвиненија за 19 предмети, против вкупно 120 лица.

Почеток на процесот за Преглед на имплементацијата на Конвенцијата на Обединетите нации против корупцијата – Втор циклус

Министерството за правда информираше дека е отпочнат процесот за преглед на имплементацијата на Конвенцијата на Обединетите нации против корупцијата (втор циклус), кој ќе ги опфати главите II „Превентивни мерки“ и V „Наплата на имотот“. Истиот, според Министерството, започнува да се спроведува со вршење на само-оценка на 18 септември 2017 година. Во тој контекст, Министерството ги повија заинтересираните поединци и организации да се информираат во врска со активностите во рамки на процесот преку координаторот на процесот во Република Македонија.¹³

¹² <http://www.jonsk.mk/wp-content/uploads/2017/09/%D0%98%D0%97%D0%92%D0%95%D0%A8%D0%A2%D0%90%D0%88-15.09.2017.pdf>

¹³ http://www.pravda.gov.mk/novost_detail.asp?lang=mak&id=1389

АКТУЕЛНИ СУДСКИ ПОСТАПКИ

„Диво Насеље” - КОК 127/15

Во текот на месец септември беа одржани вкупно шест рочишта за предметот со работен наслов „Диво Насеље” (на 14,18,20,22,26 и 28.09.2017). Рочиштата во месец септември продолжија со давање на завршни зборови. На рочиштето на ден 28 септември 2017 година се заврши со давање на завршни зборови, додека рочиштето за објава на пресудата е закажано за 17 октомври 2017 година.

КОК-95/16 – Раздвоена постапка „Диво Насеље”

На рочиштето од 11 септември 2017 година Јавното обвинителство и одбраната предлагаа докази во дополнение. Од страна на ЈО беа предложени материјални докази (CD од полициската акција и вештачење од судска медицина за повредите на загинатите), а одбраната предложи сослушување на сведоци (припадниците на МВР присутни за време на бегството на обвинетиот и неколку политичари).

Рочиштето на ден 21 септември беше одложено.

На рочиштето од ден 27 септември судот донесе решение да ги прифати доказите предложени во дополнение од страна на ЈО, а ги одби доказите предложени од одбраната поради тоа што нема индикации дека предложените сведоци имаат информации од значење за настанот. Потоа судот донесе решение да се изведе класифицираниот доказ (CD од полициската акција) поради што беше исклучена јавноста. Термините за завршни зборови ќе бидат дополнително објавени.

„Павле”- К-1525/16

На рочиштето одржано на 1 септември 2017 година претставник од оштетеното Министерство за култура приложи ново вештачење за настанатата штета во кое истата е проценета на 15.600 денари. Поради отсуство на јавниот обвинител, како и на претставник од Државното правобранителство, расправата беше одложена за 2 октомври во 09:30 часот.

„Ровер” - К-2454/15

Рочиштето на 6 септември 2017 година се одложи за 15 ноември 2017 година и тоа поради отсуство на јавниот обвинител во постапката, како и отсуство на еден од обвинетите.

„Тврдина 2”-К- 1905/16

Рочиштето од 26 септември 2017 година беше одложено, од причина што судот сè уште не добил известување од МВР дека обвинетиот е во бегство, односно тој им е недостапен на органите за прогон. Следното рочиште беше закажано за 2 октомври 2017 година.

„Општина Центар”- К 1904/16

Рочиштето од 28 септември 2017 година, за предметот со работен наслов „Општина Центар“ веднаш се одложи од причина што дел од обвинетите не беа присутни на судењето. Следното рочиште беше закажано за 20 ноември 2017 година.

III ТЕМЕЛНИ ПРАВА

1. Слобода на изразување и плурализам во медиумите

Во текот на месец септември продолжи трендот на таргетирање на медиумските работници. Автомобилот на новинарката на неделникот Фокус, Вики Клинчарова, беше оштетен од страна на непознат сторител долж целата десна страна со остар предмет.¹⁴ Таа истакна дека со години наназад добивала навреди, клевети и закани од лица кои се огрешиле од законот, а за кои таа пишувала во медиумо, а во изминатиов период, од лице со криминално досие, била на мета на вербални закани, навреди и клевети поради објавен текст во Фокус. „Случајот два пати го пријавував во полиција, во рок од три дена. Кога втор пат се јавив во полициската станица, дежурниот службеник ми кажа дека по првата пријава, се уште не го контактирале пријавеното лице, бидејќи било празник.“ Таа ја посочи и изјавата на дежурниот полициски службеник „Закана е кога ќе ви дојдат со нож или со пиштол ,а не ако ви напишат нешто на Фејсбук“. Новинарката изјави дека ваквиот однос кај неа создал недоверба во институциите. „Не можам со сигурност да кажам дали лицето е вмешано и во овој случај, со оштетувањето на автомобилот, но факт е дека успеа да направи вистинка хајка на социјалните мрежи против мене, во која го поддржаа негови роднини, но и пријатели и роднини на лица за кои и во минатото се случило да пишуваме за нивни прекршоци, кои уредно биле заведени во дневните билтени на МВР.“

ЗНМ го осуди овој чин оценувајќи го како директен атак врз слободата на говорот и правото на информирање и истакна дека најдобра превенција од идни напади врз новинарите е воспоставувањето на ефикасен институционален механизам за остро казнување на напаѓачите. Во последните шест години, ЗНМ имало регистрирано над 50 напади врз новинари, а ниту еден од сторителите не бил казнет.¹⁵

На 25 септември 2017 година започна изборната кампања за локалните избори. Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги со допис ги извести радиодифузерите дека ќе продолжи со мониторингот на изборното медиумско претставување, во согласност со одредбите од Изборниот законик што се применуваат за време на изборната кампања.¹⁶ Во овој допис прецизно се наведени обврските кои ги имаат радиодифузерите кои ги покриваат локалните избори во овој период од изборниот процес.

Четвртиот десетдневен извештај од мониторингот на медиумското известување, за периодот од 6 до 15 септември 2017 година, на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги покажува дека повеќето телевизии и радија се придржуваат кон професионалните стандарди, некои од нив

¹⁴ <http://fokus.mk/oshteten-avtomobil-na-novinarka-vo-fokus/>

¹⁵ <http://znm.org.mk/?p=3733>

¹⁶ http://trinity.mk:53000/wpcontent/uploads/2017/09/Izvestuvanje_do_radiodifuzeri_monitoring_vo_izborna_kampanja.pdf

земајќи критичка позиција кон власта. Сепак, во извештајниот период, кај неколку програмски сервиси се констатира отстапување од овие стандарди. Наведено е дека „Првиот програмски сервис на Македонската Радиотелевизија – МРТ 1, при информирањето за политичките партии, целосно се фокусира на двете најголеми партии – од опозицијата и од власта, и речиси и да не информира за другите партии/независни кандидати, кои исто така, подготвуваа кандидатски листи и имаа други активности. Начинот на известување на ТВ Алфа и ТВ Нова пак, укажува на прекршување на начелото за објективно и непристрасно прикажување на настаните со еднаков третман на различните гледишта и мислења, а се забележуваат и елементи кои индицираат можна поврзаност на уредувачките политики – особено во начинот на третирање на темата за мигрантите, за заминувањето на странските инвеститори од Македонија, објавувањето наводна анкета на МЦМС кој негира дека ја спровел и сл.“¹⁷

Кон крајот на месецот, повеќе граѓански организации (Евротинк – Центар за европски стратегии, НВО Инфоцентар, Транспарентност Македонија и Хелсиншкиот комитет за човекови права), го презентираа третиот мониторинг извештај за работата на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги (АВМУ) и Агенцијата за електронски комуникации (АЕК), во рамки на проектот „Мониторинг на ефикасноста, ефективноста, транспарентноста и одговорноста на регулаторните тела за медиумите – PROformance Watch“. Овој трет квартален извештај се однесува на работата на АВМУ и на АЕК во периодот април – јуни 2017 година и е подготвен врз основа на „Мониторинг-матрицата за работата на АВМУ и АЕК“,¹ креирана во консултација со двете регулаторни тела и објавена во јануари 2017 година.

Во рамките на презентацијата, меѓу другото беше посочено дека АВМУ одржува солидно ниво на транспарентност и отчетност, но дека и во овој квартал се наметнува како исклучително важно и клучно прашање, потребата од целосна политичко-партиска независност на АВМУ. Во таа смисла, беше потенцирано дека Владата со Планот за реформи 3-6-9 ја опфати и АВМУ односно најави измени на законската регулатива во изборот на членови на нејзиниот Совет врз основа на заслуги.¹⁸

Истовремено, во извештајот е нотирано постоењето на разлики во препознавање на говорот на омраза меѓу АВМУ, Основното јавно обвинителство и Комисијата за заштита од дискриминација (КЗД), како во случајот со прилозите на ТВ „Сител“ за време на парламентарните избори 2016. Имено, она што е говор на омраза за АВМУ, за КЗД претставува само политичка кампања.¹⁹

2. Дискриминација

Народниот правобранител утврди дискриминација по основ на род, пол, здравствена состојба, попреченост и религија во учебникот „Граѓанско образование“ за 8-мо одделение. Во поднесената

¹⁷ http://trinity.mk:53000/wp-content/uploads/2017/09/Izvestaj_od_monitoring_za_period_od_6-15_septemvri_2017_godina.pdf

¹⁸ <http://eurothink.mk/news/MLBQK7cCq57am35Mq>

¹⁹ Интегралниот текст на извештајот е целосно достапен на следниов линк <http://eurothink.mk/gridfs/data/id/c1a0cb9ec3fbc51e998d9947>

претставка од страна на Мрежата за заштита од дискриминација во врска со дискриминаторските содржини во учебникот, се наведува дека преку содржината на една од лекциите во учебникот се прави обид за објаснување на женските права низ призмата на една религија, со цитат во кој се наложува покорност на жената кон мажот, што покрај тоа што претставува дискриминација врз основа на религија и верско убедување, поттикнува и промовира дискриминација кон жените и родови предрасуди. Дополнително, ова претставува прекршување на принципот на секуларност во образованието, бидејќи религиски текстови се претставуваат како легитимни извори на информации за женските права, со што се врши дискриминација врз основа на религија и верско уверување кон жените и учениците кои припаѓаат на други религии или не се религиозни.²⁰ По спроведената постапка и утврдената дискриминација, Народниот правобранител до Министерството за образование доставил Препорака за начинот на остварување на констатиратните повреди со конкретни напатствија за постапување на ресорното министерство. Министерството за образование и наука ги прифати препораките на Народниот правобранител и донесе одлука за повлекување од употреба на спорниот учебник.²¹ Хелсиншкиот комитет, кој го иницираше случајот, го поздравил мислењето на Народниот правобранител и решението за повлекување на учебникот од употреба на министерката за образование и апелирал ваквата пракса да продолжи и во иднина, за сите учебници во кои се застапени дискриминаторски содржини.

Во текот на месец септември, беше регистриран и случајот во кој директорот на ОУ „Братство и единство“ од Охрид на две сестри - ученички од осмо одделение им забранил да посетуваат настава поради тоа што носеле шамија на главата. Народниот правобранител реагираше со осуда за постапката на Министерството за образование, кое со допис му овозможило на директорот на ОУ „Братство и единство“ од Охрид, да им забрани посетување на настава на ученичките и побара веднаш да им се овозможи следење на наставата. Во реакцијата на Народниот правобранител се укажува на потребата за доследно почитување на законите и задолжителна примена на ратификуваните меѓународни акти, како составен дел од нашиот правен поредок и се наведува дека „Уставот на Република Македонија и Европската конвенција за човекови права, предвидуваат и дозволуваат слобода на вероисповед и слобода на изразување на религијата, а според Конвенцијата за правата на детето, слободата на манифестирање на вероисповедта може да потпаѓа само под ограничувања предвидени со закон, а вакви ограничувања не се предвидени со Законот за основно образование и со останатите позитивни законски прописи.“²² Министерството за образование и наука се јави со реакција преку соопштение, во кое се истакнува дека нивниот допис испратен до директорот на училиштето бил погрешно протолкуван. Во соопштението стои дека со дописот (испратен откако родителот на ученичките се обратил до МОН за мислење околу случајот) не му се дава дозвола на директорот на училиштето да им забранува на ученичките да посетуваат настава поради тоа што носат шамии на главите, туку само се укажува на

²⁰ <http://mhc.org.mk/announcements/631?locale=mk#.WdIkI2iCzIU>

²¹ <http://mhc.org.mk/announcements/633?locale=mk#.WdIuZ2iCzIU>

²² <http://www.slobodenpecat.mk/hronika/ohrid-direktorot-im-zabranil-na-osmooddelenki-da-posetuvaat-nastava-shamija/>

задолжителноста на основното образование и на надлежноста и одговорноста на директорот на училиштето за остварување на правата и обврските на учениците.²³

3. Затворени институции

По иницијатива на Хелсиншкиот комитет за човекови права на Република Македонија, на 11 септември 2017 година извршната директорка на Хелсиншкиот комитет, Уранија Пировска, Народниот правобранител, Иџет Мемети и премиерот Зоран Заев заедно со делегација од односните ресори во Владата на РМ, вклучително и директорот на Управата за извршување на санкции при Министерството за правда, Јовица Стојановиќ, остварија посета на казнено поправниот дом Идризово со цел увид во состојбите во најголемиот затвор во државата.

За време на посетата, извршната директорка на Хелсиншкиот комитет за човекови права, Уранија Пировска истакна повеќе аспекти на лошото функционирање на оваа казнено-поправна установа и воопшто на затворскиот систем во државата, како корупцијата, но и тоа дека менаџирањето на затворите треба да им биде доверено на стручни лица.²⁴

Народниот правобранител од своја страна наведе дека веќе дванаесет години алармира и бара решенија за подобрување на катастрофалните услови во затворите, како и дека досегашната пракса на носење акциски планови се покажала како лошо решение кое не ги дало конкретните резултати, бидејќи нема подобрување на просторно-материјалните услови, здравствениот систем е урнисан и отсутнуваат стручни кадри. Тој, исто така, потенцираше дека во затворите има нефункционален систем на ресоцијализација кој наместо да ги дава предвидените резултати создава повратници, а од малолетниците прави криминалци, кои воспитно-поправните домови ги заменуваат со казнено-поправните установи. Тој истакна дека: „Условите во затворите го погazuваат човечкото достоинство. Република Македонија не е на дното, јас би рекол дека под дното кога станува збор за условите и третманот на осудените лица. Оттука се надевам дека во наредниот период со сериозен пристап ќе почнат да се подобруваат сите сегменти во затворскиот систем“.²⁵

По остварената посета, Премиерот Зоран Заев изјави дека се срами што е премиер на земја во која има затвори со нехумани и супстандардни услови под секое човечко достоинство и дека ќе се обиде, со помош на медиумите, да ја поттикне дебатата во општеството со цел овие услови под итно да се подобрат. Тој додаде дека како една од опциите, (која е само во насока на растоварување на пренатрупаноста на објектите во „Идризово“) е веќе почнатата дебата внатре во институциите за амнестија на дел од осудениците преку модел на укинување на 30% од вкупната казна, но и преку други модели за кривичните дела каде што тоа е дозволено, но не и за тешките облици на криминал, педофилија и за злосторства против човештвото. Премиерот додаде и дека некои делови од затворот мора да се урнат бидејќи не е возможно нивно реновирање. На прашање од

²³ <https://www.slobodenpecat.mk/drustvo/mon-pogreshno-protokuvan-dopisot-za-shamiite-vo-uchilishtata/>

²⁴ <http://www.mhc.org.mk/announcements/632?locale=mk#.WdIvLWiCzIU>

²⁵ http://ombudsman.mk/MK/aktivnosti/241424/narodniot_pravobranitel_g_idzhet_metei_premierot_g_zoran_zae_v_i_izvrshniot_direktor_na_helsinshkiot_.aspx

медиумите каде се средствата од кредитот (од 46 милиони евра) земен пред 7-8 години од Европската инвестициска банка за изградба на нов затвор во Идризово, премиерот ѝ препушти збор на проектантката на новиот затвор што требаше да се гради. Таа истакна дека реновирањето почнало дури во 2014 година и според неа, само неколку проценти од сите објекти се почнати или довршени, додека најголемиот дел од руинираниот затвор сè уште е недопрен.²⁶

Десет дена подоцна, на 21 септември 2017 година, претставници на Хелсиншкиот комитет извршија посета на психијатриската болница „Скопје“ во Бардовци, при што го посетија и бездомното лице Муарем Демиров. Во таа прилика, Хелсиншкиот комитет изрази сериозна загриженост за здравствената состојба на Демиров, кој и покрај тоа што му е утврдена гангрена на двете нозе квеќе три и половина месеци несоодветно е сместен во оваа психијатриска установа.

Имено, и покрај ветувањето на министерот за здравство дадено на 5 јуни 2017 година дека пациентот Муарем Демиров ќе биде соодветно хоспитализиран во ЈЗУ Клиника за торакално васкуларна хирургија и ќе биде ставен во итна програма за соодветна интервенција, а по завршувањето на интервенцијата постоперативно ќе биде сместен во ЈЗУ Геронтолошки завод “13 Ноември” каде што ќе биде овозможено целосно закрепнување, на 8 јуни 2017 година истиот бил несоодветно хоспитализиран во Бардовци, без да биде извршена операција и без да постојат услови за соодветна здравствена грижа. Особено важно е дека лицето Муарем Демиров нема психички нарушувања и оттука тој не може да биде понатаму држен во ЈЗУ Психијатриската болница „Скопје“.²⁷

4. Мерки против расизам и ксенофобија

Во текот на месец септември, во јавноста продолжи јавната дебата проследена со високо ниво на ксенофобичен говор на омраза кон бегалците, поистоветувајќи ги со терористи, со навредливи и понижувачки пораки кои повикуваат на спречување на нивното населување во државата. Во говорите на највисокото раководство на ВМРО-ДПМНЕ, вклучително и на нејзиниот претседател Никола Груевски, поврзани со мигрантите, комуниколозите препознаа индиректни ксенофобични и дискриминаторски пораки.²⁸ Во еден од своите говори, лидерот на опозициската ВМРО-ДПМНЕ истакна дека наместо нова фабрика која ќе ги вработи луѓето од Македонија, Владата направила план за интегрирање на мигрантите во образовниот процес, а наместо да создаде услови за отворање на нови работни места за младите, таа направила стратегија за изнаоѓање решенија за вработување на мигранти. Се покренала неколку граѓански иницијативи, наменети за собирање потписи на граѓаните против населување на мигранти, кои непрекинато поттикнуваа и провоцираа говор на омраза. Дополнително, во Кочани, Штип, Гевгелија, Кавадарци, Неготино, Велес, Битола, Прилеп, Радовиш, Охрид и скопските општини Гази Баба, Аеродром и Карпош се донесоа одлуки за одржување на референдум (кој беше планирано да се одржи на денот на локалните избори, 15

²⁶ <https://sdk.mk/index.php/makedonija/se-sramam-shto-sum-premier-na-zemja-vakvi-zatvori-kazha-zaev-po-uvidot-vo-idrizovo/>

²⁷ <http://www.mhc.org.mk/announcements/639?locale=mk#.WdVxl7puJPZ>

²⁸ <https://www.slobodnaevropa.mk/a/28719864.html>

октомври) на кој граѓаните би се изјасниле за или против населувањето и интеграцијата на бегалците во овие општини.

Иако поведувањето на граѓански иницијативи и распишувањето референдум за испитување на мислењето на граѓаните се демократски и законски дозволени механизми, неопходно е тие да не провоцираат и поттикнуваат омраза кон одредена целна група, во овој случај бегалците.²⁹ Токму затоа, Хелсиншкиот комитет предупреди дека континуираното ширење и поттикнување на говорот на омраза кон бегалците, може лесно да води кон сторување на дела од омраза и потсети дека од почетокот на 2015 година до денес, Комитетот има регистрирано 34 дела од омраза, сторени кон бегалци или мигранти на територијата на Република Македонија.³⁰

Министерката за труд и социјална политика, Мила Царовска присуствуваше на седница на Советот на Општина Битола, каде истакна дека политичката партија ВМРО-ДПМНЕ шири ксенофобија и лажни вести. Таа наведе дека нема да се градат станови за бегалци во Република Македонија и побара од ВМРО-ДПМНЕ да каже со кој документ Владата се обврзала да потроши финансиски средства или направила проектни документи за изградба на станови, додавајќи дека „оваа стратегија не се однесува на мигранти, напротив, резолуцијата што ја донесе Собранието на Република Македонија за мигранти ја изгласа мнозинството од ВМРО-ДПМНЕ. ” Таа потенцираше дека референдумот е демократско право и дека верува во изјаснувањето на граѓаните за важни прашања на референдум, но ова прашање е лажно.³¹

Сепак, Државниот инспекторат за локална самоуправа донесе одлука да ги запре решенијата за организирање локални референдуми во општините за мигрантите на денот на локалните избори, 15 октомври, и да поведе постапка пред Уставниот суд за утврдување на законитоста. Државната изборна комисија побара од 12 општини да престанат со активностите за подготовка и организација на локални референдуми за мигранти сè до изјаснувањето на Уставниот суд по ова прашање.³²

²⁹ <http://www.mhc.org.mk/announcements/630?locale=mk#.Wdlu-WiCzIU>

³⁰ <http://www.zlostorstvaodomraza.mk/reports#>

³¹ <http://faktor.mk/carovska-se-pojavi-na-sednica-na-sovet-vo-bitola-nitu-kje-se-naseluvaat-begalci-nitu-kje-se-gradat-stanovi>

³² <http://fokus.mk/dik-ne-mozhe-referendum-i-lokalni-izbori-vo-ist-den/>